

Οι αγορεύσεις της συμπολίτευσης άρχισαν σε υψηλούς τόνους, τόνους τραγωδών για να περιγράψουν το κακό που μας βρήκε. Όταν έφτασαν στη λύση του δράματος οι πρωταγωνιστές της συμπολίτευσης εξαφανίστηκαν από τη σκηνή και μας άφησαν μόνους. Δεν έχουν άποψη για το τι πρέπει να γίνει.

Ποιό είναι το ζητούμενο της συζήτησης; Είναι η καταγγελία του ΠΑΣΟΚ; Αλλά η λεγόμενη απογραφή όσο χρήσιμη και αν είναι δεν αρκεί. Η Βουλή δεν είναι σώμα λογιστών. Η Βουλή χαράσσει πολιτική. Κύριο ζητούμενο της συζήτησης είναι οι λύσεις, η προοπτική, η πορεία που πρέπει να ακολουθήσουμε. Και ως προς αυτό το σημείο η κυβέρνηση δεν μας είπε κάτι, ήταν βουβή. Οι αρχηγοί της συμπολίτευσης επανέλαβαν τις γνωστές προεκλογικές γενικολογίες. Αλλά είναι καιρός πιά να είμαστε υπεύθυνοι, να αντιμαχόμαστε τα προβλήματα και όχι την αντίπαλη παράταξη, να είμαστε σοβαροί, να μην εξαντλούμαστε σε Κασσανδρισμούς. Είναι καιρός πια να ξεφύγουμε από την επιχειρηματολογία, οι άλλοι τα έκαναν θάλασσα, εμείς θα τα διορθώσουμε όλα. Τα προβλήματα δεν διορθώνονται έτσι.

Η κυβέρνηση υπέπεσε σε μιά σειρά από λογικά λάθη. Θα αναφέρω μερικά. Η κυβέρνηση διαχώρισε την οικονομική εξέλιξη σε περίοδο πριν και μετά την ανάληψη των καθηκόντων της. Τα δεινά συσσωρεύονται στην προηγούμενη περίοδο του ΠΑΣΟΚ. Η σαλαμοποίηση αυτή της οικονομικής εξέλιξης, ώστε να απονεμηθούν καταδίκες στη μιά περίοδο και εύσημα στην άλλη δεν στέκει λογικά. Το τι έκανε η Ν.Δ. πριν το 1981, ποιά

οικονομία διαμόρφωσε, ποιές κοινωνικές ανάγκες δημιούργησε, ποιές δυνατότητες άνοιξε επηρέασαν την οικονομική πολιτική του ΠΑΣΟΚ. Όπως και η οικονομική πολιτική αυτής της κυβέρνησης θα καθορισθεί από την κατάσταση που άφησε το ΠΑΣΟΚ. Όπως και η επόμενη κυβέρνηση θα πληρώσει ή θα πρέπει να αντιμετωπίσει τη δικιά σας απραξία ή έλλειψη θάρρους. Η ζωή δεν χωρίζεται σε τριετίες ή τετραετίες αυθαίρετα δικές μας και δικές τους ανάλογα με το εκλογικό αποτέλεσμα. Ποιό είναι το συμπέρασμα;

Η Ελλάδα δεν έχει αλλάξει βασικό οικονομικό προσανατολισμό τα τελευταία 40 χρόνια. Είναι μία μικτή οικονομία ενταγμένη σε ένα ευρύτερο χώρο που κυριαρχείται από τις αναπτυγμένες βιομηχανικές καπιταλιστικές χώρες. Το διεθνές περιβάλλον παραμένει περίπου το ίδιο όπως και τα ίδια παραμένουν σε γενικές γραμμές τα βασικά οικονομικά προβλήματα του τόπου. Η έλλειψη παραγωγικού δυναμικού, η χαμηλή ανταγωνιστικότητα, η στροφή προς το εμπόριο και τις μεταπρατικές εργασίες. Τα προβλήματα αυτά γεννούν άλλα που χαρακτηρίζουν την ελληνική οικονομία από τη μεταπολίτευση και μετά, όπως η υπερμετρη αύξηση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων και η διόγκωση του δημόσιου χρέους, ο υψηλός και επίμονος πληθωρισμός, η ανεπάρκεια παραγωγικών επενδύσεων και ιδιαίτερα η χρόνια ανισορροπία στο ισοζύγιο πληρωμών. Γι' αυτό εκείνο που χρειάζεται είναι συνέχεια στην αντιμετώπιση τους, μόνιμες κατευθυντήριες γραμμές, συναίνεση γύρω από στόχους ώστε να μην υφίσταται η οικονομική πολιτική τις επιπτώσεις της

μικροκομματικής αντιπαράθεσης. Κοινοί στόχοι πρέπει να είναι η μακροοικονομική σταθερότητα, η συνεχής βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και η κοινωνική δικαιοσύνη. Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο υπάρχουν μεγάλες δυνατότητες διαφόρων πολιτικών. Αλλά αν είναι ξεκάθαρο το πλαίσιο η χώρα θα μπορέσει να ολοκληρώσει μία πορεία και να μη ματαιοπονεί λόγω της αντιφατικότητας και της μικροκομματικής νοοτροπίας της ηγεσίας της. Εσείς η συμπολίτευση τι προσφέρατε σ' αυτή τη κατεύθυνση; Πολύ λίγα. Γιατί δηλώνετε ότι δεν έχετε πρόγραμμα. Προσφέρατε τη βεβαιότητα της αδράνειας και της απραξίας.

Ας έρθω και στο δεύτερο λάθος σας. Άν η κατάσταση είναι τόσο δραματική όσο την περιγράψατε το μόνο αποτέλεσμα της σημερινής παρουσιάσης θα είναι η αβεβαιότητα και ο πανικός. Η οικ. είναι και ψυχ. κλίμα. Γι' αυτό κανείς δεν πρέπει να περιγράφει με μελανά χρώματα μία αρνητική κατάσταση χωρίς ταυτόχρονα να διαγράφει τις θεραπείες. Η καταστροφολογία οδηγεί πιο βαθιά ή και δημιουργεί κρίση.

Θέλω να επισημάνω και τη διπλή γλώσσα, την οποία συστηματικά καλλιεργείτε. Τα τεράστια ελλείμματα είναι το προεξέχον χαρακτηριστικό της οικονομίας. Παρ' όλα αυτά αποφασίζεται επιδότηση στους αλευροβιομήχανους ύψους μερικών δισεκατομμυρίων. Παρ' όλα αυτά, δεν αυξάνονται τα τιμολόγια των ΔΕΚΟ. Θα μπορούσα να αναφέρω και άλλα παραδείγματα. Όλοι στην παράταξή σας συμφωνού στις αιτίες. Όλοι στην παράταξή σας αποσιωπούν ότι οι θεραπείες που εφαρμόζονται δεν είναι οι ενδεδειγμένες. Όλοι στη παράταξή σας κόπτονται για την αλήθεια, αλλά κανείς δεν θέλει

να την αντιμετωπίσει. Πιστεύετε ότι η πολιτική σας μπορεί να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις να αποδεχθεί ο ελληνικός λαός μιά πολιτική οικονομικής ανασυγκρότησης; Δημιουργεί αντίθετα τις προϋποθέσεις ο ελληνικός λαός να πέσει στην παγίδα του πρώτου δημοκόπου, που θα του υποσχεται όπως εσείς σήμερα, θαυματουργές λύσεις;

Η ελληνική οικονομική πολιτική χαρακτηρίζεται από μία περιοδικότητα. Αμέσως μετά τις εκλογές γίνεται προσπάθεια να περιορισθούν οι ανισορροπίες. Αμέσως πριν τις εκλογές αίρονται οι περιορισμοί, εγκαταλείπονται οι στόχοι και κυριαρχεί το κριτήριο του πολιτικού οφέλους και κόστους. Εσείς που ισχυρίζεστε ότι ήρθατε να αλλάξετε τα πράγματα θα έπρεπε να θέσετε τέλος σ' αυτή την περιοδικότητα. Όμως έν-
όφει των εκλογών του Νοεμβρίου συνεχίζετε τη στάση που κατη-
γορήσατε. Δεν κυβερνάτε, δεν παίρνετε μέτρα και δεν αναλαμβάνε-
τε το πολιτικό κόστος των μέτρων που σύμφωνα με σας τους ίδιους
πρέπει να ληφθούν.

Η ελληνική οικονομική πολιτική χαρακτηρίζεται επίσης έντονα από συντεχνιακή λογική. Οι μακροπρόθεσμοι στόχοι υποχωρούν μπροστά στις απαιτήσεις ομάδων, που προσφέρουν πολιτική στήριξη. Έτσι αυξάνονται τα ελλείμματα, στρεβλώνεται ο ανταγωνισμός, δημιουργούνται κερτημένα δικαιώματα που πα-
ρεμποδίζουν τον εκσυγχρονισμό. Και σ' αυτό τον τομέα παρ' όλη τη δέμηνη θητεία σας παρουσιάζεται σημαντική επίδοση, αν αναλογισθεί κανείς όσα αποφασίσατε σχετικά με τις επιδοτήσεις στα ταξί και τους αλευροβιομήχανους.

Αναπτύχθηκε από τους προηγούμενους ομιλητές, ότι οι ιδεολογικές διαφορές των δύο κομμάτων που απαρτίζουν την κυβέρνηση εμποδίζουν την εφαρμογή συγκεκριμένης πολιτικής. Πιστεύω, ότι η απραξία είναι κυρίως αποτέλεσμα ότι οι συνεταίροι δεν είχαν προγράμματα ρεαλιστικά, εφαρμόσιμα. Άς δούμε τι έλεγε η Ν.Δ. για τα ελλείμματα.....

Καταλαβαίνει σήμερα ότι όλα αυτά δεν έχουν σχέση με την πραγματικότητα. Άς δούμε τι έλεγε ο Συνασπισμός..... Αυτό ακούγεται βεβαίως σοβαρότερα από το πρόγραμμα της Ν.Δ. όμως είναι, όπως καταλαβαίνει ο καθένας ιδιαίτερα γενικόλογο.

Διάβασα σε μία συνέντευξη του κ. Μητσοτάκη, ότι η παράταξή του ελπίζει να ξεπεράσει τις σημερινές αδυναμίες με τη βοήθεια της Κοινότητας. Θα πρέπει να επισημανθεί εδώ ότι η Ελλάδα έχει κατά πάσα πιθανότητα εξαντλήσει τις δυνατότητες συμπαράστασης της Κοινότητας. Η Κοινότητα είχε ήδη το 1985 εκδηλώσει την αντιπάθειά της στο ρόλο του χωροφύλακα της οικονομίας μιάς χώρας. Ήθελε και θέλει να βοηθήσει αλλά δεν θέλει να εμπλέκεται στα πιασγυρίσματα των εθνικών πολιτικών, στην αδράνεια των εθνικών κυβερνήσεων. Εσείς, η συμπολίτευση, σήμερα δίνετε σ' όλους αυτούς που θέλουν την αποστασιοποίηση της Κοινότητας τα δυνατά επιχειρήματα. Ποιά

Οι ομιλητές θέλησαν να παρουσιάσουν την οικονομική πολιτική του ΠΑΣΟΚ ως συνολικά αποτυχημένη. Έχουν λάθος. Το σταθεροποιητικό πρόγραμμα ήταν πετυχημένο. Και η σημασία της εφαρμογής του σταθεροποιητικού προγράμματος στη διετία 1986-1987, δεν έγκειται μόνο στα άμεσα αποτελέσματα που είχε στην πορεία της οικονομίας. Βρίσκεται κυρίως στις ευνοϊκές προϋποθέσεις που είχε δημιουργήσει για παραπέρα πρόοδο στη διαδικασία εξυγίανσης και ανόρθωσης της οικονομίας. Ήταν ένα σημαντικό βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση. Από το 1987 και μετά είχε αποκατασταθεί και ενισχυθεί το κλίμα εμπιστοσύνης στην ελληνική οικονομία, η οικονομία είχε μπει σε νέα φάση. Είχε δημιουργηθεί ένας ευνοϊκός κύκλος που ξεκινούσε από τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας και ολοκληρώνονταν με συνεχώς επιβραδυνόμενο πληθωρισμό

Αν λάβει κανείς υπόψη τις χρονικές υστερήσεις που συνήθως υπάρχουν ανάμεσα στην εφαρμογή μιάς δέσμης μέτρων πολιτικής και την απόδοσή τους, οι εξελίξεις της διετίας 1986-1987 άνοιξαν τον δρόμο για την παραπέρα βελτίωση της πορείας της οικονομίας που συνεχίστηκε μέχρι και τους πρώτους 4-5 μήνες του 1989.

(Στο 1988 η αύξηση του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος ήταν η υψηλότερη της δεκαετίας του 1980. Υπολογίζεται τώρα ότι υπερέβει το 4 τοις εκατό (οι τελευταίες εκτιμήσεις της Υπηρεσίας Εθνικών λογαριασμών της ΕΣΥΕ δίνουν αύξηση 4,2 τοις εκατό). Οι προβλέψεις για φέτος δίνουν 3-3,5 τοις εκατό ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ. Επίσης οι επενδύσεις, κυρίως οι ιδιωτικές, συνέχισαν να αυξάνονται με επιτάχυνόμενο ρυθμό

για τρίτο κατά σειρά χρόνο. Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών της χώρας με το εξωτερικό ως ποσοστό του ΑΕΠ, το 1988 έπεσε στο χαμηλότερο επίπεδο των τελευταίων 25 ετών και χρηματοδοτήθηκε από αυτόνομη εισροή ιδιωτικών κεφαλαίων. Η πρόοδος στο ισοζύγιο πληρωμών συνεχίστηκε και στο μεγαλύτερο μέρος του πρώτου εξαμήνου του 1989. Τέλος, ο πληθωρισμός συνέχισε να υποχωρεί και στο 1988 και 1989, με πολύ βραδύτερο βέβαια ρυθμό. Έπεσε όμως μέχρι το δεύτερο τρίμηνο του 1989 γύρω στο 13,5 τοις εκατό).

Η πρόοδος που σημειώθηκε στην τελευταία αυτή περίοδο θα ήταν πίο θεαματική άν από τις αρχές του 1988 δεν είχαμε χαλαρώσει την προσπάθειά μας στον τομέα της οικονομικής πολιτικής. Προσωπικά πιστεύω πως χάθηκε μία μοναδική ευκαιρία για ταχύτερη προσαρμογή της οικονομίας και την ολοκλήρωση της διαδικασίας για μονιμότερη οικονομική ανάπτυξη. Τα προβλήματα και οι περιορισμοί που αντιμετώπιζε η οικονομία δεν είχαν βέβαια ακόμα εξαλειφθεί. Ο ρυθμός πληθωρισμού ήταν και παραμένει και σήμερα σε επίπεδα τριπλάσια από τον αντίστοιχο μέσο ρυθμό στις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Το εξωτερικό χρέος, παρόλο που δεν είναι υπερβολικό σε σύγκριση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, δεν παύει να αποτελεί μία συνεχή απειλή για το ισοζύγιο πληρωμών.

Οι διαρκώς αυξανόμενες δανειακές ανάγκες του δημόσιου τομέα αποτελούν επίσης σοβαρό πρόβλημα. Η συνεχής και σημαντική διεύρυνση των δανειακών αναγκών του δημόσιου τομέα δεν συμβιβάζεται με την παραπέρα αποκλιμάκωση του πληθωρισμού

και τη συγκράτηση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών σε επίπεδα που είναι δυνατή η χρηματοδότησή τους με αυτόνομες εισροές κεφαλαίων από το εξωτερικό. Επίπρόσθετα, οι διαρκώς αυξανόμενες δανειακές ανάγκες του δημόσιου τομέα διατηρούν υψηλά τα επιτόκια και οδηγούν σε σημαντική αύξηση του δημόσιου χρέους σε σημείο που τα ελλείμματα να είναι πιά αυτοδιευρυνόμενα.

Από τα παραπάνω σημεία προκύπτει ότι, με εξαίρεση το πρόβλημα των ελλειμμάτων του δημόσιου τομέα, η Κυβέρνηση που ανέλαβε το περασμένο Ιούνιο με τη συνεργασία της Ν.Δ. και του Συνασπισμού της Αριστεράς, παρέλαβε μία οικονομία που είχε μπει σε τροχιά συνεχούς βελτίωσης. Αυτό που πρέπει να τονισθεί ιδιαίτερα είναι η ραγδαία βελτίωση του οικονομικού κλίματος από το 1987 και μετά. Το ευνοϊκό αυτό κλίμα διατηρήθηκε μέχρι τις εκλογές του Ιουνίου παρά την κινδυνολογία και την προεκλογική εξαγγελία για υποτίμηση της δραχμής από τη Νέα Δημοκρατία. Το κλίμα χρειάζεται καιρό να διαμορφωθεί και όταν διαμορφωθεί απαιτείται συνέχεια, συνέπεια και ιδίως αξιοπιστία στην άσκηση της οικονομικής πολιτικής για να διατηρηθεί. Και εδώ είναι το πρόβλημα με τη σημερινή κυβέρνηση. Η συγκυβέρνηση Ν.Δ. και Συνασπισμού της Αριστεράς εμφανίστηκε πριν από 2 1/2 μήνες στη Βουλή χωρίς προτάσεις οικονομικής πολιτικής, χωρίς οικονομικό πρόγραμμα. Και το χειρότερο, στο διάστημα που διέρευσε από τότε απέδειξε ότι αδυνατεί να πάρει έστω και στοιχειώδη μέτρα τρέχουσας διαχείρισης της οικονομίας (τιμολόγια ΔΕΚΟ, τιμή ψωμιού, δημόσια ελλείμματα κ.λ.π.).

Κάτω από τις σημερινές συνθήκες όμως η αδυναμία άσκησης οποιασδήποτε οικονομικής πολιτικής ενέχει σοβαρούς κινδύνους για την πορεία της οικονομίας. Οι οικονομικές εξελίξεις και τα προβλήματα της οικονομίας δεν περιμένουν. Κάθε αναβολή αντιμετώπισης των προβλημάτων δημιουργεί νέα όξυνση. Τα περιθώρια χειρισμών στενεύουν. Για το λόγο αυτό η Κυβέρνηση επωμίζεται σοβαρές ευθύνες.

Ήδη οι προσδοκίες για υποτίμηση της δραχμής και η έλλειψη ξεκάθαρης γραμμής στην κατεύθυνση της οικονομικής πολιτικής είχαν δυσμενή αντίκτυπο στο ισοζύγιο πληρωμών, οι πιέσεις στην αγορά συναλλάγματος ενισχύθηκαν τον τελευταίο καιρό. Επίσης, ο πληθωρισμός άρχισε να εμφανίζει αυξητική τάση. Σε κάποιο βαθμό η επιτάχυνση αυτή συνδέεται με την αύξηση των πληθωριστικών προσδοκιών που απορρέουν από τον τρόπο με τον οποίο η Κυβέρνηση αντιμετωπίζει την οικονομική κατάσταση. Η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι ανέβαλε την αύξηση της τιμής των καυσίμων - παρά την αύξηση της τιμής του πετρελαίου διεθνώς και την άνοδο του δολλαρίου - όπως επίσης και την αναπροσαρμογή των τιμολογίων των ΔΕΚΟ και την αύξηση της τιμής του ψωμιού, για να προστατεύσει το εισόδημα των εργαζομένων. Ο ισχυρισμός αυτός είναι βέβαια απατηλός. Είναι ένα δημοκοπικό σύνθημα. Όλοι γνωρίζουμε πως αργά ή γρήγορα οι τιμές θα αναπροσαρμοσθούν μέχρι το σημείο που επιβάλλει η μείωση των ελλειμμάτων των ΔΕΚΟ. Αν αυτό δεν συμβεί θα κληθούμε όλοι να καλύψουμε τα αυξημένα ελλείμματα με νέες φορολογίες και ξέρουμε καλά ποιοί πληρώνουν σε τελική ανάλυση τους φόρους.

Η Κυβέρνηση αντί να πάρει μέτρα για τη μείωση του δημοσίου-νομικού ελλείμματος ασχολείται επί ένα μήνα τώρα με τον τρόπο χρηματοδότησής του λές και το πρόβλημα περιορίζεται εκεί. Τελικά αποφάσισε την έκδοση ομολογιακού δανείου με ρήτρα ECU και την αύξηση των επιτοκίων των τίτλων που εκδίδει το δημόσιο από τις 31 Αυγούστου. (Βλ. απόκομμα ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ). Η πολιτική υψηλών επιτοκίων που εγκαινιάστηκε από τη δική μας Κυβέρνηση το 1986, είναι βέβαια αναπόφευκτη όταν υπάρχει ανεπάρκεια χρηματοδοτικών πόρων. Είναι επίσης απαραίτητη για να περιορισθεί η φυγή κεφαλαίων και να αμβλυνθεί η πίεση στο ισοζύγιο πληρωμών. Είναι όμως λύση για μία μεταβατική περίοδο μόνο. Τα υψηλά επιτόκια μεσο-χρόνια περιορίζουν τις δυνατότητες ταχύρρυθμης ανάπτυξης γιατί αναστέλλουν την άνοδο των επενδύσεων.

Χρειάζεται σήμερα ένα μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα ανασυγκρότησης της οικονομίας. Βασικό στοιχείο αυτού του προγράμματος είναι η επιδίωξη της οικονομικής σταθερότητας. Βασικό στοιχείο για την πραγματοποίηση της οικονομικής σταθερότητας είναι η μείωση των ελλειμμάτων.

Θα περιοριστώ κυρίως σ' αυτό το σημείο τονίζοντας αμέσως ότι αφορά τη μία πλευρά μόνο του προβλήματος.

Για να μειωθεί σημαντικά το έλλειμμα του δημόσιου τομέα όσο γίνεται πιο γρήγορα, θα χρειασθούν δραστικά μέτρα τόσο από την πλευρά των δημοσίων δαπανών όσο και από την πλευρά των εσόδων. Η αντιμετώπιση του προβλήματος πρέπει να είναι ριζική και άμεση. Νομίζω πως δεν υπάρχει άλλη διέξοδος.

Η περικοπή των δημοσίων δαπανών προσκρούει βέβαια σε σοβαρές δυσκολίες αν ληφθεί υπόψη ότι οι εξελίξεις των τελευταίων δέκα ετών στον τομέα αυτό έχουν αυξήσει την ανελαστικότητα των δαπανών. Είναι όμως αναγκαίο να αξιοποιηθούν όσες δυνατότητες υπάρχουν για πραγματική περικοπή δαπανών.

Χωρίς να αναφερθώ σε λεπτομέρειες, κεντρική κατεύθυνση της πολιτικής πρέπει να είναι η εκλογίκευση των δαπανών. Η αύξηση των δημοσίων δαπανών στο παρελθόν ήταν συχνά αποτέλεσμα αποφάσεων για παροχές και επιχορηγήσεις κάτω από πολιτική πίεση ή για να εξυπηρετηθούν πολιτικές σκοπιμότητες. Θα πρέπει να αναθεωρηθεί η πολιτική για πολλά στοιχεία των δαπανών του Κρατικού Προϋπολογισμού όπως για επιχορηγήσεις και επιδοτήσεις ή για τις δαπάνες της άμυνας, όπως επίσης και η πολιτική που οδήγησε στην υπερβολική αύξηση της απασχόλησης στο δημόσιο τομέα που ξεπερνά κατά πολύ τις πραγματικές ανάγκες για υπαλληλικό προσωπικό.

Σε σχέση με τα έσοδα, παρά τις προσπάθειες που κάναμε τα τελευταία χρόνια για την αναμόρφωση του φορολογικού συστήματος, το φορολογικό σύστημα εξακολουθεί να έχει μικρή απόδοση και να μην επιτελεί βασικά την αναδιανεμητική του λειτουργία. Η κατανομή των φορολογικών βαρών υπήρξε για χρόνια και εξακολουθεί να είναι και σήμερα, οικονομικά και κοινωνικά άνηση. Είναι επομένως επιτακτική ανάγκη : πρώτο, να αυξηθεί η απόδοση της φορολογίας, σε σχέση με την αύξηση του εισοδήματος, δεύτερο, να εξασφαλισθεί δικαιότερη κατανομή του φορολογικού βάρους. Αυτό δεν πρέπει να γίνει

με αύξηση των φορολογικών συντελεστών που είναι από τους υψηλότερους στις χώρες του ΟΟΣΑ, αλλά με περιορισμό της φοροδιαφυγής, που εξακολουθεί να έχει τεράστιες διαστάσεις, και διεύρυνση της φορολογικής βάσης. Πρέπει να καταργηθούν φορολογικές απαλλαγές και εξαιρέσεις όσο εκλείπουν οι λόγοι για τους οποίους καθιερώθηκαν. Πρέπει ακόμα να αναμορφωθεί το σημερινό σύστημα των κάθε είδους φορολογικών κινήτρων και κρατικών ενισχύσεων στις επιχειρήσεις, που έχουν ιδιαίτερα υψηλό δημοσιονομικό και κοινωνικό κόστος και είναι αμφίβολης αποτελεσματικότητας. Η οικονομική επιβίωση των επιχειρήσεων πρέπει να στηριχθεί στον εκσυγχρονισμό και στην ανάπτυξη τους σε ανταγωνιστική βάση και όχι στην συνεχή κρατική στήριξη με επιδοτήσεις που συχνά εμποδίζουν προσαρμογές στην οικονομική τους δομή.

Όμως το πιο επείγον πρόβλημα σήμερα είναι να μελετηθούν μέτρα για την αντιμετώπιση του σημαντικού και συνεχώς διευρυνόμενου ελλείμματος των ασφαλιστικών οργανισμών. Η ελλειμματικότητα που χαρακτηρίζει στο σύνολό τους τους μεγάλους ασφαλιστικούς οργανισμούς δεν είναι προσωρινή. Έχει διαρθρωτικό χαρακτήρα και μπορεί να αντιμετωπισθεί μόνο με δραστικά θεσμικά μέτρα. Ιδιαίτερα πρέπει να επανεξετασθούν όλα τα βασικά στοιχεία του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης ώστε να διορθωθεί σταδιακά η σοβαρή ανισορροπία που υπάρχει σήμερα ανάμεσα στα έσοδα και τις δαπάνες και να διαμορφωθεί ένα πιο δίκαιο σύστημα. Υπάρχουν ομάδες του πληθυσμού που διαθέτουν υψηλούς κοινωνικούς πόρους παρ'όλο το ικανοποιητικό εισόδημά τους ενώ άλλες με πολύ χαμηλότερο εισόδημα αναγκάζονται να προσφεύγουν

στην κρατική συμπαράσταση. Το έλλειμμα των δημοσίων επιχειρήσεων πρέπει επίσης να τεθεί υπό έλεγχο. Παράλληλα με την αναπροσαρμογή των τιμολογίων τους, θα πρέπει να μειωθεί σταδιακά ο υπερβολικός αριθμός των απασχολούμενων σ' αυτές.

Η μακροοικονομική πολιτική όμως - όσοδήποτε αναγκαία - δεν επαρκεί. Απαιτείται μιά σειρά διαρθρωτικών μέτρων που θα προωθήσουν την ευελιξία των αγορών, θα ενισχύσουν την διαδικασία της βιομηχανικής προσαρμογής και θα εξασφαλίσουν την δυνατότητα των επιχειρήσεων να αξιοποιήσουν όσες ευκαιρίες προσφέρονται.

Όλες οι επιχειρήσεις στη χώρα μας μικρές και μεγαλύτερες λειτουργούν στα πλαίσια ενός συστήματος αντιπαραγωγικών κανονιστικών ρυθμίσεων. Παράλληλα οι δυσλειτουργίες της δημόσιας διοίκησης αυξάνουν αντί να μειώνουν το κόστος παραγωγής του ιδιωτικού τομέα και το εκπαιδευτικό μας σύστημα αδυνατεί να καλύψει τις πραγματικές ανάγκες της παραγωγής.

Οι αδυναμίες αυτές πρέπει να εξαλειφθούν. Η πολιτική λοιπόν στην κρίσιμη τετραετία μέχρι το '93 - και όχι μόνο η οικονομική πολιτική - θα πρέπει να αντιμετωπίσει σοβαρά με συνέχεια και με συνέπεια όλα αυτά τα προβλήματα.

Άμεση και επιτακτική όμως είναι η ανάγκη αναδιάταξης του παραγωγικού δυναμικού για να ανταπεξέλθει με το κατά το δυνατόν μικρότερο κόστος στις νέες συνθήκες ανταγωνισμού.

Αυτό απαιτεί ένα πολύπλευρο και εντατικό πρόγραμμα υποδομής που θα απευθύνεται στις ίδιες τις επιχειρήσεις για τον εκσυγχρονισμό τους και την ανάπτυξη των εσωτερικών συγκριτικών πλεονεκτημάτων τους σε επίπεδα παρόμοια με εκείνα των ευρωπαϊκών ανταγωνιστών τους. Σε ένα τέτοιο πρόγραμμα εντάσσονται προσπάθειες που αφορούν τον εκσυγχρονισμό της τεχνικής υποδομής της χώρας μας στους τομείς των μεταφορών των τηλεπικοινωνιών και των υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας.

Χρέος της πολιτείας είναι επίσης με την πολιτική της να φροντίσει για τον δίκαιο επιμερισμό του κόστους και των ωφελιών στην ευρύτερη κοινωνία. Γιατί η επιτυχία κάθε προσπάθειας εκσυγχρονισμού βασίζεται στην κοινωνική συναίνεση που εξασφαλίζει εργασιακή ειρήνη. Πρέπει λοιπόν να γίνει κατανοητό πως η πολιτική κοινωνικής δικαιοσύνης αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της προσπάθειας εκσυγχρονισμού και λειτουργεί υπέρ της κοινωνίας στο σύνολό της.

Χρειάζεται μία πολιτική κοινωνικού και οικονομικού εκσυγχρονισμού με κοινωνική δικαιοσύνη και δίκαιη κατανομή του κόστους και των ωφελιών που αυτός ο εκσυγχρονισμός συνεπάγεται. Τότε μόνο θα αντιμετωπίσουμε με επιτυχία την πρόκληση του '92 και του 21ου αιώνα.

Οι αναγκαίες πολιτικές αποφάσεις για το μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα οικονομικής ανασυγκρότησης θα μπορέσουν να παρθούν πιο εύκολα και να εφαρμοσθούν χωρίς υπέρμετρες αντιδράσεις, αν υπάρξει ευρύτερη συναίνεση. Το οικονομικό

πρόβλημα είναι σήμερα σε μεγάλο βαθμό πολιτικό, πρόβλημα δημιουργίας της απαραίτητης ευρύτερης ενότητας για την αντιμετώπιση των δυσκολιών του εκσυγχρονισμού. Αλλαγή χωρίς αντιπαραθέσεις δεν είναι βέβαια δυνατή. Πρέπει να δημιουργηθούν όμως οι προϋποθέσεις για μία δημιουργική διέξοδο από τις αντιπαραθέσεις. Αλλιώς επεκτείνεται μόνο η κοινωνική και οικονομική κρίση.